

## برآمده از جنگل، برای ایران

حدود صد و ده سال پیش در چنین روزهایی، میرزا کوچک خان، نهضت خود را آغاز کرد؛ نهضتی که می‌خواست ایران را از یوغ استبداد حکومت داخلی و خان‌های محلی و چنگال استعمارگران خارجی نجات دهد. عده‌ی زیادی همراه میرزا شدند و به جنگل پناه بردند تا برای هفت سال، «جنگلی‌ها» یکی از مهمترین نیروهای سیاسی مستقل، نه فقط در ناحیه گیلان که در کل کشور باشند. میرزا و یارانش گرچه عمدتاً در جنگ بودند اما زمانی که فرصتی می‌یافتند، عمران و آبادی را در دستور داشتند و چنین است که «حشمت رود» که برگرفته از نام دکتر ابراهیم حشمت، پزشک و از یاران تأثیرگذار میرزا در نهضت جنگل هست، همچنان شالی‌های گیلان را سیراب می‌کند. دغدغه‌ی پرداختن به سالمندان، حوزه‌های رفاه اجتماعی، فراهم کردن حق تحصیل رایگان برای همه کودکان ایرانی، تساوی حقوق زن و مرد و وجود قضاوت عادلانه در کشور از جمله موارد ارزشمندی است که در مرام‌نامه نهضت جنگل نیز به چشم می‌خورد.<sup>۱</sup>

میرزا ابتدا همه توش و توانش را صرف مبارزه با روس‌ها کرد. پس از انقلاب در روسیه و برچیده شدن بساط تزار در سال ۱۹۱۷ میلادی (۱۲۹۵ ه. ش) متوجه انگلیسی‌ها شد و آنان هم متوجه میرزا شدند؛ جنگی در گرفت که گرچه در ظاهر به پیروزی انگلیسی‌ها انجامید اما برای نخستین بار در ایران، مزه‌ی گلوله را به آنان چشاند. مدتی بعد، بلشویک‌های روس<sup>۲</sup>، متوجه جنگلی‌های انقلابی شدند و خود را به رهبران نهضت نزدیک کردند. میرزا هم

---

<sup>۱</sup> لازم به ذکر است که مرام‌نامه نهضت جنگل در ادامه این پرونده، در سایت آیات موجود می‌باشد.

<sup>۲</sup> بلشویک‌ها (در روسی به معنای اکثریت) بخش مارکسیست انقلابی و رادیکال و یکی از دو شاخه اصلی حزب سوسیال دموکرات کارگری روسیه بودند. بلشویک‌ها در دومین کنگره حزب در سال ۱۹۰۳ میلادی از منشویک‌ها (اقلیت) جدا شدند و سرانجام پس از انقلاب اکتبر حزب کمونیست، اتحاد شوروی را تشکیل دادند.

که متوجه شده بود مشکل روس و انگلیس، با بودن شاهان مرعوب قاجار حل نمی‌شود، از ایده‌ی جمهوری انقلابیون روس که آرمان‌های عدالت‌خواهانه داشت، استقبال کرد و در کنار آنان قرار گرفت. اما منافع روسیه شورایی و تجارب انگلستان، اجازه نداد ایده‌ی جمهوری از مرزهای گیلان فراتر رود؛ بعد از مدتی میرزا عامل سرمایه داری خوانده و از شورای رهبری برکنار شد! چندی بعد نمایندگان سیاسی روسیه در تهران با دولت مرکزی به توافق رسیدند و گیلان را تخلیه کردند، انگلیسی‌ها هم تا این زمان سید ضیاء طباطبایی را که طرفدار مواضع و منافعشان بود، بر تخت دولت نشانده بودند و این همه یعنی شکست ظاهری نهضت جنگل ...

میرزا گرچه به نام کوچک بود اما به گواه دوست و دشمن، بزرگ مرام بود و این البته به معنای بی اشتباه بودنش نیست. آنچه در پی می‌آید نگاهی دارد به بخشی از تلاش‌های او و یارانش و برخی از فرازها و فرودهایی که در زمینه این نهضت روی داده‌است.

(این مقدمه برگرفته از مقدمه نگاشته شده در نشریه نسیم بیداری، شماره ۴۹، ص ۴۲ می‌باشد.)